גר צריך שלשה משפט כתיב ביה בדין. נראה דוקא בקבלת מצות הוא דבעינן ג' אבל בטבילה בחד סגיא[א] אם כבר קיבל עליו המצות וראיה מהכיא דיבמות (דף מה:[ב]) דקאמר התם ההוא דהוו קרי ליה בר אלמאי פירוש משום דמל ולא טבל אמר ריב"ל מי לא טבל לקריו כלומר וכי לא ראה קרי מימיו דצריך לטבול א"כ משמע מדנפיק בטבילת קריו משמע דלא בעינן שלשה[ב] ומיהו קשה מהא דאמר (שם דף מז:) דמושיבין אותה במיס עד לוראה ושני תלמידי חכמים יושבים מבחוץ ומודיעין לה מקצת מצות קלות ומקצת חמורות ופריך והא בעינן שלשה ומשני תני שלשה אלמא משמע דלטבילה נמי בעינן שלשה ויש לומר דודאי למצות בעינן שלשה[ג] אבל לא לעבר אי נמי י"ל דהא דבעי שלשה היינו טעמא משום קבלת מצות[ד] וא"ת משום קבלת מצות נמי אמאי בעינן שלשה והרי הודאות והלוחות דכתיב בהן משפט[ה] ואפ"ה אמרינן בסנהדרין (דף ג.) דדן אפילו יחידי ויש לומר דיש לנו להשוותן לגזילות וחבלות דלעולם בעי שלשה[ו] דכל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן[ז] וא"ת א"כ ליבעי מומחין כמו גזילות וחבלות ויש לומר דשליחותייהו עבדינן כדאמרינן בגיטין[ח] (דף פח:[ט]) עוד אמר הר"ר נתנאל דנגר כתיב לדורותיכם[י] דמשמע בכל ענין אע"ג שאינן מומחין דעל כרחך השתא ליכא מומחין שהרי אין סמוכין ולדורותיכם משמע לדורות עולם[יא]: **אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו בו'.** תימה אמאי לא משני[יב] נמי הכא מי יימר דמזדקקי לה תלתא כדמשני לעיל וא"כ אינו בידו וי"ל דסוגיא זו אתיא כמ"ד ביבמות (דף מז:) עבד אין חייב בקבלת מצות לאחר שחרור לפי שהיה חייב קודם שחרור במצות אשה[יג] א"כ בשעת קניינו היו מטבילין אותו כדי לקבל המצות וטבילה לאחר שחרור היינו טבילת גר והכיא לא בעי שלשה: **נהי דבידו לגרשה בידו לקדשה.**

ה"ק נמי דמאי דאמר לשנויי לעיל הכי: **ואמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת.**

פי' בקונטרס דאייתי אליבא דר"א בן יעקב דאילו[יג] רבנן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וא"כ אפילו מעוברת נמי אינו כלום הוא וא"כ אפילו לרבי חנינא דאייתי כשאין אשתו מעוברת ורבי אליעזר בן יעקב היא ולמא אייתי אף כשאשתו מעוברת ורבנן היא וא"כ אמאי קאמר לא שנו וי"ל משום דבכולה בריתא דבסמוך הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר כו' דקתני רבי מאיר אומר מקודשת[יד] ולא תני בהדייהו זו אם ילדה אשתך נקבה כו' אלמא קסבר דאפילו ר' מאיר מודה דאינה מקודשת היכא דאמר ליה אם ילדה אשתך נקבה ורבי מאיר ורבי אליעזר אמרו דבר אחד כדאמר לקמן ולפיכך אתא רבי חנינא לפרש דלא אמר רבי אליעזר בן יעקב אלא כשאין אשתו מעוברת וכו' כדפרי' דהא רבי אליעזר בן יעקב מודה היכא דאמר לו אם ילדה אשתך נקבה אלא כלום הוא ונראה דאע"ג דהלכה כרבי אליעזר בן יעקב בעלמא דקב ונקי הוא הכא לית הלכתא כוותיה ואלו כולהו תנאי דאמרי אדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכול לחזור בו משבא לעולם אין יכול לחזור בו[ט] ואדם מקנה דבר שלא בא לעולם ורב נחמן אמר אפילו בא לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וזה מכרן קודם שבאו לעולם והלכה כרב נחמן בדיני[י] וא"כ אין הלכה כר"א בן יעקב: כגון

ויש בו כדי לכוף. כמאן אזלא הא דתניא. אדרבי חנינא קאי כמאן פי' אמתני' דאם אשתו מעוברת דבריו קיימים דדבר שבא מקצתו לעולם מקנייא. בשהוכר עוברה הוא. דהא תנן גבי תבואה בשהיא שחת גדולה הרבה שהיא רואיה לקצור, אבל שגדלה מעט שאינה אלא כמו אגם[כ] הרי דכותה גבי אשה בשהיא מעוברת [נמי כשהוכר עוברה]. וכתב הר"ש דהא דר' חנינא כר' אליעזר [בן יעקב] קיימא דמשנתו קב ונקי. **דבי בבשה.** שדה בית הבעל שא"צ אלא למי נשמים. **דבי שקיא.** שדה בית השלחין שצריך להשקותה תמיד אעפ"י שהיא שחת לא אמר דעבידא דפסדא אי לא משקי לה כדבעי לה,

[א] גר אצריך שלשה מ"ט משפט כתיב ביה בדין מי יימר דמזדקקו ליה הני תלתא מתקיף לה ר' אבא בר ממל אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו ואמר[ב] הרי את מקודשת לי לאחר [ג]שאשתחרריך ה"נ דהוו קידושין הכי השתא התם מעיקרא בהמה השתא דעת אחרת [ד]ואלא הא דאמר ר' אושעיא [ה]הנותן פרוטה לאשתו ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשיך אינה מקודשת ה"נ לר' יוחנן דהוו קידושין נהי דבידו לגרשה בידו לקדשה תפשוט [ו]דבעי רב אושעיא [ז]הנותן שתי פרוטות לאשה באחת אמר לה התקדשי לי היום ובאחת אמר לה התקדשי לי לאחר שאגרשיך תפשוט מינה דלא הוו קידושין [ח]דלמא כי היכי דתפסי קידושין השתא תפסי נמי לאחר כן תניא כותיה דרבי יוחנן [ט]אין תורמין מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה כיצד אמר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין לא אמר כלום [י]אבל אמר לכשיתלשו ונתלשו דבריו קיימין [יא]יתר על כן א"ר אליעזר בן יעקב אפילו אמר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין לכשיביאו שליש ויתלשו והביאו שליש ונתלשו דבריו קיימין אמר רבה לא א"ר אליעזר בן יעקב אלא בשחת אבל באגם לא רב יוסף אמר אפילו באגם מאי משמע דהאי אגם לישנא דבוצלנא הוא [יב]אר"א דאמר קרא [1]הלכוף כאגמון ראשו כמאן אזלא הא [יג]דתניא האומר לחברו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר כלום וא"ר חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימין כמאן אי כרבה כשהוכר עוברה אי כרב יוסף אע"פ שלא הוכר עוברה ואיכא דאמרי אמר רבה לא א"ר אליעזר בן יעקב אלא בשחת דבי כיבשא אבל בשחת דבי שקיא לא רב יוסף אמר אפילו בשחת דבי שקיא כמאן אזלא הא [יד]דתניא האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר כלום ואמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימים כמאן כשהוכר עוברה ודברי הכל אמר אביי רבי אליעזר בן יעקב ורבי ורבי מאיר כולהו [טו]סבירא להו אדם מקנה דשלב"ל רבי אליעזר בן יעקב הא דאמרן רבי דתניא לא

לעולם כלל הוא: **אפילו שחת דבי שקיא.** הואיל והגיע לכלל שחת: **ודברי הכל.** בין לרבה בין לרב יוסף הוכר עוברה בעינן דומיא דשחת דהא נמי כשחת דבי כיבשא הוא שנגמרו בימי שמים: **אלא בא לעולם.** ביאה גמורה כי הכא דלא הביא שליש: לא

דשלב"ל דהא פליגי בב"מ (דף סו:) רב נחמן ורב הונא במוכר פירות דקל לחבירו רב הונא אמר עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משבאו לעולם אין יכול לחזור בו[כ] ואדם מקנה דבר שלא בא לעולם ורב נחמן אמר אפילו באו לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואלו כולהו תנאי דאמרי אדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ורב נחמן אמר אפילו באו לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וזה מכרן קודם שבאו לעולם והלכה כרב נחמן בדיני[כא] וא"כ אין הלכה כר"א בן יעקב:

דלמא ס"ל מגו דאי בעי לקדושה השתא תפסי בה קדושי דלאחר זמן כי השתא, אבל המקדש אשתו לא חזיא השתא למתפס קדושי שהרי מקודשת היא. ולא נהירא דהיכי שייך למימר הכא מגו אי לא אמרינן גבה טעמא דרצויא דהשתא מהני. ומסתברא דהכי פירושא דילמא כלומר אפילו לרב הושעיא דאמר גבי אשתו דאינה מקודשת דילמא הכא מודה דמקודשת, והטעם דאמר לאשתו הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשיך הואיל ואחר שגירשה אין בידו לקדשה אע"פ שבידו לגרשה דיינין[כב] הקדושין כדהשתא כדפרישנא לעיל. אבל נותן לפנויה שתי פרוטות ואומר לה הרי את מקודשת לי

*אולי צ"ל מ"מ לא תחשוב שתתרצה בקדושין כמו שרצונה עכשיו דשמא (ד"ו).

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פי"ג מהל' מאכו"א הלכה ט ו ז ח סמג לאוין קנז טוש"ע יו"ד סימן רסח סעיף ב ג:

מז ב טוש"ע אה"ע סי' מ סעיף ז:

מח ג ד מיי' פי"ז מהל' מאכו"א הלכה יד סמג עשין מח טוש"ע שם [עי' מ"מ וכ"מ]:

מט ה מיי' פ"ה מהל' תרומות הלכה ט טוש"ע יו"ד סי' שלא סעיף נה:

תורה אור השלם

1. מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כָּאֶזְרָח יִהְיֶה כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא כד כב
2. הֲכִבְדָה יִהְיֶה צוֹם אֲבַרְהֲרוֹ יוֹם עֲנוֹת אָדָם נַפְשׁוֹ הֲלָכֵף כָּאֲגַמּוֹן רֹאשׁוֹ וְשַׂק וָאֵפֶר יִצַּע הֲלָזֶה תִּקְרָא צוֹם וְיוֹם רָצוֹן לַיְיָ: ישעיהו נח ה

תוס' ר"י הזקן

משפט כתיב ביה. דכתיב [ויקרא כד, כב] משפט אחד יהיה לכם כגר כאזרח. דמזדקקו ליה בי דינא. פי"ש שיודיעוהו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות הלכך לאו בידו הוא. אלא מעתה. איכא מאן דדייק דעבד הלקוח מישראל כשם שאין צריך לקבל עליו מצות שכבר קבלם כשטבל לשם עבדות כדאיתא בפרק החולץ [יבמות מז, ב, עי"ש] כך אין צריך ג' לטבילתו, והיינו דשניא ליה משום דהשתא דעת אחרת. והר"ם ז"ל כתב בקדושה פ"ג [הי"ב] דצריך ג'. ואיכא מאן דמפרש דגבי עובד כוכבים לאו בידו דמזדקק ליה ג', אבל הנ(י)כא גבי ישראל שרוצה לשחרר שפחתו ודאי מזדקקי ליה ג' ובידו הוא. והעיקר דהכי פירושא גבי גר שצריך ג' שיודיעוהו מצות קלות וחמורות מאן יימר שימצא ת"ח ראוים להודיע, אבל גבי עבד הלקוח מישראל אע"ג דבני ג' הואיל ואינן צריכים חכמים ודאי ימצא ובידו הוא, שכל אדם ילך שם דמצוה קעבד, ומשום הכי שני ליה דהשתא דעת אחרת, ולזה כיון ר"ש במ"ש למעלה. כתב ר"ש ה"ג מעיקרא בהמה הכא דעת אחרת. ע"כ. כלומר לא שייך הכא[ג] מחוסר מעשה שכשנשתחררה היא בריה אחרת שאין לה שום דמיון [עכשיו] עם מה שהיתה תחלה. **אלא הא וכו'.** שהאשה אותה בריה שהיא קודם הגט היא לאחר שגרשה ה"נ דהוו קידושי. אין בידו לקדשה. דהא ברשות עצמה היא הואיל וגרשה ושמא לא תתרצה בקדושין אחר שגרשה, כי אמרינן כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי במה שא"צ דעת אחרת, אבל במה שצריך דעת אחרת, אי חשבת מה שבידו לעשות כאילו נעשה, לא תחשוב רצויה אלא כמו אמרת עתה, שמא* אלו נעשה לא היתה מתרצית שזה שנתרצית עתה מפני שאינו שוה כלום והני קדושי כדהשתא הוא דיינינן להו ואינן כלום. וכן היא שטת התלמוד דמותיב ומשני תירוץ שאינו מספיק אלא לאותה קושיא ומטעי' התלמוד כדי שיקשה ובתר הכי מקשה ומשני, ובסוף משני תירוץ שהוא מספיק לכל הקושיות. **תפשוט.** הואיל דאמרת דמפני שאין בידו לקדשה משיגרשנה [לא] הוי קדושי השתא. **דלמא.** פי"ש משום הכי מספקא ליה לר' אושעיא

מסורת הש"ס

[א] יבמות מו: מז:, ב) [בכתב"י וטפר: לה], ג) [בכתב"י: שלשתכרך, וכמל"ל], ד) [בכתב"י: ממקיף לה רב מושעיא אלא מעתה הנמען וכו' שלגרשיך ה"ל לר' יוחנן, ומיהו "אינה מקודשת" ליתא], ה) נדרים ל:, ו) [בנדרים: הושעיא. ועיין ריטב"א ושלט"ל], ז) [תוספתא פ"ב דתרומות ה"ז], ח) יבמות לב:, ט) [ר"ת אמר ר' אלעזר. וכ"ה ברא"ל (ובדפוי"ר ר' אלעזר). ועי' שבת נד:], י) [נ"ל דתמן], כ) [נ"ל דתמן], ל) יבמות לג: וסתם מתניתא נמי אמולאי וגם ר' עקיבא [גיטין יג: מנ: כ"מ לג: ב"מ עט: קמ: קלא. קמא: קמ:], מ) [בדפו"ר: כלגמר, ומל"ל דנגמרינן], נ) [ויקרא כה, כא], ס) [במתכרש"ל ובדפו"ר כתוב: הא מעוברת], ע) [יבמות מט ע"ב], פ) [וסס ד"ה מי לא], צ) [ויקרא יט, טו], ק) [סנהדרין סס:], ר) [לקמן סח ע"ב], ש) [וסס ד"ה במילתא], ת) [במדבר טו, יד], א) [נל"ל לרבנן, או רבנן [ס"ל] מין], ב) [כתובות יג ע"ב], ג) [יתכן דתסר כאן כל שבידו לאו], ד) [דיינינן. כמל"ל], ה) [יתכן דתסר כאן לא],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואמר וכו' מקודשת לא תני בהדייהו בבא זו אם: (ב) בא"ד דאדם מקנה:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

מוסף תוספות

הובא בעמוד קודם.

תוס' ר"י הזקן (המשך)

בפרוטה היום ובפרוטה לאחר שאגרשיך אע"פ שכאן דעת אחרת האיל והגרושין בידו והיא מתרצית עתה להתקדש לו תפסי בה קדושי דבתר שעתא, והטעם דהגרושין שהם בידו לאו כמחוסר מעשה דמי וכאילו נעשה הוא, ורציריה חשבינן ריצוי שהרי מתרצית להתקדש לו, הלכך הויא לה מקודשת כלומר שאם גירשה צריכה גט מקודשין שנים דאיסורא הוא ולחומרא עבדינן, ואע"ג דבנדרים פרק ד' נדרים [ל, א] מסיק עלה דהאי בעיא דרבי אושעיא דאשה כפדאוה אחרים דמיא, כלומר ואינה מקודשת, לחומרא עבדינן ואהאי מסקנא סמכינן. ומסתברא שאם גירשה מקודשי פרוטה ראשונה ובא אחר וקדשה צריכה גט מזה ומזה. ואע"פ שכתב הר"ם פ"ז [הי"ד] דמקודשת, לא ר"ל אלא שצריכה הימנו גט ולחומרא הויא מקודשת ולא לקולא. וזה אין בו ספק. יתר על כן. אפילו מה שאינו בידו דקסבר אדם מקדיש ומקנה דבר שלא בא לעולם שהרי לא הביאה שליש עדיין ואין בידו לתלוש ולהפריש תרומה מבואה עד שתביא שליש כדאיתא בראש השנה [יב, ב]. **בשחת.** שלא נתבשלו הגרעינין או לא לבלבו החטים דכיון דראוי לקצור ולהאכיל לבהמה מנכר וחשוב הוא. **אבל באגם.** שאינם אלא צמחים רכים. [ולקמן מפרש אמאן] קרי אגם. **בבוצלא.** מין בצל מבצבץ ועולה מן הארץ

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לא תסגיר. מזהרה לב"ד שלא יסגירוהו לבעליו להשתעבד בו: **נלוקח עבד ע"מ לשחררו.** דאי בשחררו ובא להשתעבד בו לא קרי ליה קרא עבד: **משום איבה.** איבת אחותה ואיבת בעלה ואשתה כו"מ סבירא ליה: **קונם שאני עושה לפיך.** מעשה ידי יהיו לפיך כהקדש אין בעלה צריך להפר שאין נדרה חל שהרי משועבדת לו: **שמא תעדיף.** על מעשה יהיה יותר מן הראוי לו ד) ויותר ממה שהיא חייבת לעשות לו וכתובות (דף סד:) אמרינן מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שהי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל ולכי אתיא העדפה קדשה ה) אע"ג דלא בא לעולם בשעת הנדר: **לעזיזיה.** למי שבראם ומיהו במידי דמשתעבדי ו) יהיה לבעל לא מצי לאקדושיהו: **מתני' אעשה עמך כפועל.** בפעולת יום אחד: **גמ' והוא שנתן לה פרוטה.** ואמר לה התקדשי לי בפרוטה זו על מנת כו' והא אמת לאשמועינן תנא דידן דבשכר דיבור או בשכר פעולה לא מקדשה דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ומלוה הוא ולקמן מפרש היכי שמע לה ר"ל ממתני': **שהרכיבך.** כבר נתחייבה לו והוי מלוה גבה: **שאריכך.** והרכיבה: **גלוותא.** שלא אשב יחידי: **דימום.** בגין: **ע"מ.** תנאה משמע ולא בשכר: **מתני' ע"מ שילה אחא.** אחיו של חתן: **ולה אחא.** בגמ' מפרש לה: **מלמדין וכו'.** כדי לעקור את הקידושין למפרע ולא תזקק ליבם: **גמ'** ע"מ

כגון דכתב ליה לבשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו. הכא משמע דלמ"ד אדם מקנה דשלב"ל מ"מ צריך הוא לומר מעכשיו וכן משמע בפ"ק דב"מ (דף טו:) דקאמר התם אמר ט) רבא שדה זו לבשאקחנה תהא קנוייה לך מעכשיו וקשה דהא מילתא דרבי מאיר בסמוך גבי לאחר שתגייר לאחר שתגיירי כו' דאמר ר"מ מקודשת ולא קאמר לדיבעי למימר מעכשיו א ואמאי צריך לומר בשדה ובעבד טפי מבגר וכי תימא דהא דקאמר מקודשת היינו היכא דאמר מעכשיו ואע"ג דליתיה בבריתא וכדאשכחן בפ' האשה שנפלו (כתובות דף פב.) גבי משוך פרה זו ולא תהא קנוייה לך עד לאחר ל' יום ומוקי לה דאמר מעכשיו ואע"ג דליתיה במילתיה הא לא נהירא לומר כן דמסברא מהני למ"ד אדם מקנה דשלב"ל בדבר שבא לעולם דלא מצינו חלוק בדבר ובדבר שבא לעולם לא מצרכינן לומר מעכשיו דהא ב) אמר במתניתין הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום לא בא אמר וקידשה מקודשת ואע"ג דלא אמר מעכשיו והדרא קושיא לדוכתיה לכך אומר ר"י דלא דמי לגבי קידושין היינו טעמא דלא בעי למימר מעכשיו משום דסתם קידושין בכסף וקנין מעות לא מתבטל כדאמר לעיל ג) לא בא אמר וקדשה מקודשת ואע"ג דנתאכלו המעות אבל הכא גבי שחרור של עבד וגבי שדה דהתם רוב קנייניה בשטר ואם לא אמר מעכשיו ה"א ג) אם נתקרע השטר בתוך הזמן העבד לא יהא משוחרר וגבי שדה נמי לא יהא קנוי לו להכי נקט בשדה ובעבד ליפא דמהני בכל ענין אפי' נקרע השטר והייו כשאמר לו מעכשיו והר"ס פירש דלהכי נקט מעכשיו גבי שדה ועבד לאשמועינן דסבר כר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אע"פ שרולה שיחול הקנין מעכשיו קנה דאי לא נקט מעכשיו ה"א דאמינא קנין אמר ד) השחרור ולריך לעשות קנין אחר ד) השחרור ומ"מ כיון שלא חל הקנין אמאי הזהיר הכתוב שלא להסגיר עבד אל אדוניו הא לא שיחרר ליה מ"מ ג) כשפדהו או קוניהו שליחותיה עבדינן דיניא ליה דליקו בהימנותיה כדאמרי' בפ"ק דב"מ (דף טו:) גבי גזל שדה ומחזר ולקחה מבעליה הראשונים כו' ומסיק דיניא ליה דליקו בהימנותיה אבל גבי קידושין לא שייך למימר הכי

ולכך לא בעי אמר מעכשיו ומיהו קשה לפר"י דפירש דמעכשיו מהני אפי' נתקרע הגט א"כ ל"ל בשמוך פרה זו מעכשיו לאחר ל' יוס דקא מוקי לה ר' יוחנן ד) אפי' בעומדת באגם דמקוס לאו למשיכה פירוש ולא מיבעיא באחירו הא אפילו ברה"ר קיימא קנה כיון דאמר מעכשיו וי"ל דר' יוחנן לטעמייה לעיל בפירקין (דף ס.) מעכשיו ולאחר ל' יוס שיורא הוי והו"ק מעכשיו יתחילו הקידושין ולא יגמרו אלא עד לאחר ל' יוס וכמו כן אמר גבי מעכשיו דמשיכה וכיון דלא קנה לגמרי צריך שיהו בשעת גמר המשיכה במקוס לאו למשיכה ומש"ה מוקי לה ר' יוחנן התם בעומדת באגם דראוי למשיכה אבל בדה"ר לא והא דקאמר הכא ה דאפי' נקרע השטר מהני הואיל ואמר ליה מעכשיו אתיא כשמואל דאמר לעיל (דף נט:) תנאה הוי ולריך לדקדק אליבא דרבי יוחנן אוך אי אינו קוניו שוס דבר לאחר זמן כגון שידוכים ושאר תנאים דהא אפילו אמר ליה מעכשיו לא מהני לר' יוחנן אם חזר בו או אם הוא קנין סודר כיון שאין הסודר ביד הקונה בסוף הזמן דהדרא סודרא למריה דה"ל אמר (נדרים דף מח:) גבי הוא גברא שרצה להקנות נכסים לבניה ע"מ שיהא בר בריה ורבא מרבנן (הוא) וקאמר התם דלא קני מהאי טעמא דאימא קא קני כי הויא ו) בריה ורבא מרבנן והיינו שעתא בכר הדרא סודרא למריה ואמר הר"ס דשמא ע"מ מהני אפילו לרבי יוחנן ולא הוי שיורא אלא תנאי ולכך טוב לומר ע"מ מעכשיו: **ה"ג קונם מה שאני עושה לפיך.** ול"ג אינו עושה כיון ד) [דבלאו] דמשועבדת לבעלה לא מצית למיסר ד): **יפר שמא תעדיף.** תימה הלא אינו מיפר אלא דברים שבינו לבינה ועינוי נפש ד) וי"ל דהא נמי דברים שבינו לבינה אלפי שאי אפשר לנמצא ליהנות משלה מה שהיא חייבת לו ואי אפשר שלא יהנה יותר מן הראוי לו ויאסר אף בשאר מעשה ידיה ולכך צריך להפר: **וידים איתנהו בעולם.** והוי כמקדיש דקל לפירותיו דמהני אפילו למ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל וה"ה דמלי לשויי שאני קומות דקדושת הגוף ניהו כדמשני בפ' אע"פ (כתובות דף נט.): אלא

ויראה לי שצריך לחזור ולקדש מאביה אחר שתלד כדי שתכנס ה) אותה בקדושין שאין בה דופי. ולשונו בפי' המשנה ואשר יתחזק אצלי שהוא ציטרך לקדש אותה אחר לידתה ואז יותר לו לבא עליה לפי שהעיקר אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואמנם אמרנו דבריו קיימין להחמיר שהיא אשת איש. ע"כ. הא דאמרינן במתניתין לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת אתיא כמ"ד דאין קדושין תופסין ביבמה לשוק (יבמות צב, ב), אבל אנן דקי"ל דמספקא לן אי תפסי בה קדושי אי לאו, היא ספק מקודשת וכן הוא בירושלמי וכ"כ הר"ם [אישות פ"ז הט"ו]. **מתני'.** כפועל. אעשה עמך בפעולה יום אחד: **גמ'.** פרוטה. שאמר לה התקדשי לי בפרוטה זו על מנת שאעשה לך כך וכך. **בצוותא ואקדש לך.** שלא אשב יחידי ומיירי שאמר לה הרי את מקודשת לי בצוות שאעשה לך. **אינה אלא בסוף.** וליכא מלוה ובמכוש האחרון חלו הקדושין וחיוב שכרו ולא קודם, נמצא דליכא מלוה. **מתחלה ועד סוף.** ומכוש האחרון שחלו הקדושין לית בה שוה פרוטה נמצא שקדשה במה שנתחייבה משכרו שהוא מלוה אצלה שהרי הריוחו והיה בידה מלוה. **על מנת.** תנאה משמע. וקי"ל דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף, **גמ'.** דאמר אין. כלומר דעל מנת שירצה משמע שיאמר כשישמע רוצה אני אבל אם שתק לא הוי מקודשת. **והא לא אמר אין.** דאי מיירי שמת ואמר אין כי לא מת האב נמי מקודשת מכי אמר אין ואמאי נקט מת האב.

נא מיי' פי"ב מהלכות נדרים הל' י סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רלד סעי' עח וטוש"ע אה"ע סימן פז סעיף ב:

נא ב ג מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה יט סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לח סעיף יב:

נב ד מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף יג:

נג ה ו מיי' שם פ"ז הלכה ג סמג שם טוש"ע שם סעיף ח ט י יא:

מוסף תוספות

א. וכן גבי פירות ערוגה. תוס' יומא לג. ד"ה קניה. ב. שאין נדרים דאיסור חפצא חלים על דבר שאין בו ממש, כדמפרש במס' נדרים. ריעב"א (ועי' מהרש"א).

תוס' ר"י הזקן

הלכך כמי שלא באה לעולם הוא. **ודברי הכל.** בין לרבה בין לרב יוסף הוכר עוברה בענין דומיא דשחת. איכא מ"ד הואיל ומוקמינן להא דרבי חנינא כר' אליעזר [בן יעקב] וקי"ל דלאו הלכתא היא, דהא ק"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, הא דרבי חנינא נמי [לאו] הלכתא היא ואפילו הוכר עוברה אינה מקודשת. וא"ת והא ר' חנינא [אתא לפרושי] מתני' ותנאי דמתני' ס"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. וי"ל שבא ר' חנינא להודיענו דאפילו מאן דאית ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בשאין אשתו מעוברת הואיל ולא בא מקצתו לעולם אינה מקודשת, מיהו אם היא מעוברת שבא מקצתו לעולם למאן דאית ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מקודשת. והר"ם ז"ל כתב בפ"ז [מאישות הט"ז] שאם הוכר עוברה מקודשת, ובתרומות פרק ה' [ה"ט] כתב והוא שיביאו שליש דלא כר' אליעזר. נראה דעתו דמתניתין דאמר לא [אמר] כלום בין רבי אליעזר בין רבנן היא כר' אליעזר זרועים מיהא בעי, משום הכי מהדר לתרוצי למימרא דר' חנינא כדעתיה דר' אליעזר דמימרא דרבי חנינא לפרושי מתני' קא אתיא. ומיהו ר' חנינא נמי אליבא דרבנן אמרה שאם הוכר עוברה מקודשת. ואע"ג דס"ל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, הא ק"ל נמי המקנה למי שלא בא לעולם [לא קנה] ואפילו הכי אם מזכה לעובר [שלו] קנה, וקדושין זכות הם לאישה דאתתא ניחא לה בבעל, ואביה מזכה לה במקבל ד) כסף קדושיה, וכמו שהמתנה מתנה מפני שדעתו של אדם קרובה אצל בנו ובתו להועילם גמר והקנה לזה מעתה שהוא בעולם לקנותה תכף שתבא בעולם מפני שזכות הוא לה, וכ"ש הוא ומה אם כשהקונה אינו בעולם מפני שדעתו קרובה אצל בנו קנה לכשיבא, כ"ש כשהקונה הוא בעולם והמתנה אינה בעולם שקנה מעתה המתנה לכשתבא בעולם, הלכך קדושיו קדושין. וכן כתב הר"ם פ"ז [שם]

תורה אור השלם

1. לֹא תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל אֲדֹנָיו אֲשֶׁר יִוָּצֵל אֵלֶיךָ מֵעִם אֲדֹנָיו: דברים כג טז

גליון הש"ם

תוד"ה בגון וכו' נקרע השטר כו' אתיא כשמואל. לשון זה ל"ע דהא הכא רבי הוא דאמר כן ואליבא דרבי גם רב מודה דמעכשיו ולאחר ל' יום הוי תנאי כמבואר בסוגיא דלעיל דף נט ע"ב מהיום ולאחר מיתה הוי נט:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בלוקח ל"ל קודם ד"ה לכשאקחך: (ב) ד"ה שמא וכו' אע"ג דלא בא לעולם. נ"ב וכ"ע בכתובות פרק אע"פ דף נט ומשמע דלר"ע אין הטעם משום דבר שלא בא לעולם ע"פ דמשמע דאי הוה ס"ל שמואל כר"ע הוה ניחא ולפי מה שגרסו התוס' שם אתי שפיר ולפי פרש"י ל"ל:

מוסף רש"י

בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר. ומוהיר שלא להשתעבד בו (יבמות צא:). והזהיר הכתוב לבית דין שיכופוהו שלא להשתעבד בו (גיטין מח.). הרי עצמך קנוי לך מעכשיו. לבשאקחך, וכי זכין ליה הוה ליה משוחרר למפרע, ומתכלא אמרינן ביבמות (לג:) דהכי כר"מ סבירא ליה דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (גיטין מה.). לאחר שיחלוץ לך יבמיך. דקסבר אלי מנת אין קידושין תופסין ביבמה לשוק (לעיל סב.). אינה מקודשת. דהוה ליה דברים שלא בא לעולם ועכשיו אין בידו לקדשה (שם). כיון דהשתא לא תפסי בה קדושי לקמיה נמי לא תפסי, לאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (יבמות צב:). קונם שאני עושה לפיך. אשה שאמרה לבעלה מה שאני עושה מלאכה יהא אסור לפך בקונם (יבמות צג.). מה שאני עושה יהיה קונם לפיך, יהי עליך כהקדש מליסות לו (כתובות נט. וכעי"ז שם סו.). אין צריך להפר. נדר זה, שאין בה כח להקדישו לפי שהוא שלו (שם נט.). דכיון דקא משעבדא ליה לבעלה לא מצית נדרה (יבמות צג.). דלא אמרה כלום אלא כל כמיה לאפקועי מבעל מה דחזי ליה לחמתא (נדרים פח.). ואפילו לשמא תעדיף נמי לא מישתיק, דאי מעדפא נמי לבעל הוא (כתובות סו.). שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו. דתנן (כתובות סד:) מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שהי כו' ומיפי לו משעבדא ליה ואתעדפה מיהא נדר ואע"ג דבעיין לא נעשית המלאכה (יבמות צג.). דמותר זה אינו שלו ויכולה לאקדישו (כתובות נט.). ואעדפה דיקה הוא ומיהא עלה קונם (שם סו.). אינה לשכירות אלא לבסוף. הלכך לאו מלוה הוא (ב"ק צט.). דלאמר בשחזו נשן (ב"מ קה.). כשכיר שנה בשנה, שכירות שנה זו משלמתא בתחילת שנה אחרת (ב"מ קיו.). ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף. אומן המקבל עליו לעשות בשכר, לא אמרינן בגמר המלאכה הוא קונה כל השכירות, אלא כל פורתא ופורתא דעבד, קמא קמא קני אגרא (ע"ז יט:). כיון שעלה שכרו לפרוטה נתחייבה לו מיד פרוטה והוא ליה מלוה גבה (ב"ק צט; וכעי"ז לעיל מח.).

אלא ע"מ שישתוק אבא. פירש בקונטרס שישתוק בשעת שמיעה ואין לפרש שישתוק לעולם דל"ל היינו שלא ימחה דבסמוך והיכי אמר בהם דלה האב מקודשת והרי שמא ימחה אח"כ [מ] ובטל הקידושין אלא ש"מ שישתוק בשעת שמיעה אבל כלומר ששתק בשעת שמיעה מקודשת לא דלה האב אלא מיחה אינה מקודשת מת האב מקודשת פי' מת האב קודם השמיעה דאין לומר אחר השמיעה ושתק ולא מיחה דאין זה חידוש וא"ת מאחר דמת קודם השמיעה איאך היא מקודשת דלמא אי הוה שמע הוה מוחה וי"ל דיש לנו לדון דעתו שלא ימחה וא"ת אם כן מאי פריך והא לא אמר אין אמאי לא אמרי' דעתו היה לומר אין אם הוה שמע כדאריכינן למימר גבי שתיקה כדפי' ואומר ר"מ דיש לחלק בין היכא דמתוסר אמירה להיכא דלא מתוסר אלא שתיקה:

[**והא** שתיק. וליכא למימר מלמדין אבל היינו קודם שמיעה [נ] שמלמדין משמע לאחר שמיעה [א] להכי פריך והא שתיק ומאי אהני ליה תו אמרי קן: ת"י]

[**ולא** מוקמינן בתרי תנאי. דלא כר"י בפרק המפקיד [ב] גבי חביתן: ת"י]

כיון דאיכא חד בהדיה ארתותי מירתת. ואע"ג דע"כ איכא חד מייייחו דמשקר מיהו אותו שכיחא מתמיכא לכונסה [ב] ונותן גט:

לקטלא לא הימניה. וא"ת והא כתיב באותה פרשה דאמרי [ג] בתי נתתי לאיש הזה [ד] וסקלוה [ה] אלמא לקטלא נמי הימניה רחמנא וי"ל [ו] דסקלוה מיירי היכא דאיכא עדים מיהו לאיסורא הימניה רחמנא דכתיב את בתי נתתי לאיש [ג]:

[**ולא** לעונשין. תימה היכי מייתי דרב מסדא לטעמיה הא מסתמא רב אסי לא פליג אמתניתין דלקמן [ד] דאשביה לא הימנו [ה] ומכות ועונשין אין להאמינו טפי משביה]: ת"י

בני זה בן י"ג שנה ויום אחד. פי' בקונטי' דמייתי שהגיע ב' שערות ואפ"ה לריכין אנו לידע שנותיו שהרי שניס בלא שערות אין מועילין [ד] עד ל"ו שנה דהיינו רוב שנותיו [ה] וסימנים בלא שניס דהיינו לפני י"ג שומא עינהו [ו] ואעפ"כ קאמר הכא גמרא דלמכות ועונשים אינו נאמן פי' [ז] דלמכות היכא דלא התרו בו ולעונשין היכא דהתרו בו וקשה [ח] דא"כ כל הנשים הבאות לפנינו לחלוץ היאך יאמינו אע"ג שיש להם סימנים כיון שאין אנו יודעים שנותיהם לא מהני דשמא היכס קטן ואיש כתיב בפרשה [ד] דמשמע ולא קטן וכל האנשים הבאים על העריות היאך הן נהרגים ואע"ג שיש להם שערות מ"מ אין אנו יודעים שנותיהן ושמא הס קטנים ואור"י דאי איכא

ריבוי

על מנת שישתוק אבא אימא סיפא מת הבן מלמדין את האב לומר שאינו רוצה אמאי והא שתיק אלא אמר לה על מנת שלא ימחה אבא רישא בחד טעמא ומציעתא וסיפא בחד טעמא א"ר יגאי אין אמר ריש לקיש [ו] ש"מ [ז] לדרבי יגאי דחקינן ומוקמינן מתני' בתרי טעמא ואליבא דחד תנא ולא מוקמינן בתרי תנאי ובחד טעמא רב יוסף בר אמי אמר לעולם חד טעמא הוא ומאי על מנת שירצה אבא ע"מ שלא ימחה אבא מכאן ועד שלשים יום: **מתני'** [א] קדשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר אני קידשתיה נאמן [ב] זה אמר אני קידשתיה וזה אמר אני קידשתיה שניהם נותנים גט ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס: **גמ'** אמר רב [ג] נאמן ליתן גט ואין נאמן לכנוס נאמן ליתן גט [ד] אין אדם חוטא ולא לו ואין נאמן לכנוס אימא יצרו תוקפו רב אסי אמר [ה] אף נאמן לכנוס ומודה רב אסי [ו] באומרת נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר קידשתיה שאין נאמן לכנוס תנן רצו אחד נותן גט ואחד כונס תיובתא דרב אמר לך רב שאני התם דכיון דאיכא אחר בהדיה ארתותי מירתת תניא כוותיה דרב אסי [ז] קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר קידשתיה אף נאמן לכנוס [ח] כנסה ובא אחר ואמר אני קדשתיה לא כל הימנו לאוסרה עליו האשה שאמרה נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר אני קידשתיה אין נאמן לכנוס מפני שהיא מחפה עליו איבעיא להו מהו לסקול על ידו רב אמר [ט] אין סוקלין ורב אסי אמר סוקלין רב אמר אין סוקלין כי הימניה רחמנא לאב לאיסורא לקטלא לא הימניה רב אסי אמר סוקלין לכולה מילתיה הימניה רחמנא לאב אמר רב אסי [י] ומודינא באומרת נתקדשתי שאין סוקלים ואמר רב אסי הני שמעתתא דידי מרפסן איגרי השתא ומה במקום שאם בא לכנוס כונס אמרת סוקלים מקום שאם בא לכנוס אין כונס אינו דין שסוקלין ולא היא לאב הימניה רחמנא לדידה לא הימנה ורב חסדא אמר אחד זה ואחד זה אין סוקלין ואזדא רב חסדא לטעמיה דאמר רב חסדא בני זה [יא] בן תשע שנים ויום אחד בתי זו בת ג' שנים ויום אחד נאמן לקרבן אבל לא למכות ולא לעונשין תניא כוותיה דרב חסדא [יב] בני זה בן י"ג שנה ויום אחד בתי זו בת י"ב שנה ויום אחד נאמן

ע"מ שישתוק. כשישמע. דלה האב ששתק בשעת שמיעה מקודשת. לא דלה שמיחה: **והא שתיק ליה.** וחלו קידושין: **אלא ע"מ שלא ימחה אבא.** הך סיפא דקתני מלמדין לא מתוקמא כרישא בע"מ שישתוק אלא בע"מ שלא ימחה וכל כמה דמחי עקר לה קבע זמן למחאה דרישא ליכא לאוקמא בהכי דל"ל מאי דלה [ו] האב והלא יש בידו למחות לעולם דאין כאן קידושין לעולם ועל כרחך הכי קתני על מנת שישתוק אבא שתק הרי זו מקודשת לא שתק אלא מיחה לאלתר אינה מקודשת ואם אמר ע"מ שלא ימחה אבא מת האב עד שלא מיחה הרי זו מקודשת אבל כל ימי חייו אינם קידושין מת הבן מלמדין וכו': **ולא מוקמינן בתרי תנאי.** לאוקמי באומר על מנת שירצה אבא דקתני ומי ששנה זו לא שנה זו ובמשמעות לשון קמיפלגי תנא דרישא סבר לשון שתיקה הוא וכיון ששתק חלו קידושין מיד ותנא דסיפא סבר לשון לא ימחה הוא ואינם קידושין עד שימות: **ומאי ע"מ שירצה ע"מ שלא ימחה.** וכשקבע זמן למחאתו הלכך דלה האב שעברו שלשים ולא מיחה הרי זו מקודשת לא דלה שמיחה תוך שלשים אינה מקודשת מת האב בתוך שלשים מקודשת דאמרי' תו מאן מחי מת הבן בתוך שלשים מלמדין את האב כו': **מתני' שניהם נותנים גט.** להמיחה לאחריו: **גמ' אמר רב.** הא דתנן בא אחד ואמר אני קידשתיה נאמן ליתן גט קאמר דנאמן וסמכינן עליה שהוא קידשה וגיטו גט: **שאין אדם חוטא.** בדבר שאינו נהנה ממנו להמיר אשת איש חנם: **אף נאמן לכנוס.** דלא חליף למימר לפני האב שקבל הקידושין אני הוא דמירתת דלמא מכחיש ליה ואמר ידענא דלאו את יהבת לי קידושין: **כיון דאיכא אחר בהדיה.** שאומר אני קדשתיה מירתת מעיקרא שמא יכיר האב שבחירו קידשה ולא הוא והאי קושטא אמר ושכנגדו שכיחא ירא לכונסה ונותן גט: **קדשתי את בתי.** קטנה והוא לא ידע למי: **נאמן לכנוס.** דמירתת דלאב ולאי לא יחפה עליו אבל האשה שקבלה קידושין ואינה יודעת ממי ובא אחר כו' לא מירתת דיודע הוא שתהא מחפה עליו ותתרלה בו ותכחיש את כל הבא לומר עוד אני הוא: **מהו לסקול על ידו.** של האב כלומר על פיו אם אמר קדשתי את בתי ועדי קידושין אין באין לפניהם וזיינתה מהו להחזיק על פיו כדין נערה המאורסה ולסוקלה: **כי הימניה רחמנא לאב.** את בתי נתתי לאיש הזה (דברים כב [ו]): **לאיסורא.** לאוסרה על כל העולם: **נאומרה נתקדשתי.** וזיינתה אחר כן שאין סוקלין אותה על פיה ואע"פ שהחזיקה עצמה קודם הזנות בחזקת אלוסה

ע"מ שלא ימחה אבא. דלה האב ששתק בשעת שמיעה מקודשת. לא דלה שמיחה: **אלא ע"מ שלא ימחה אבא.** דלה האב מקודשת מת האב מקודשת פי' מת האב קודם השמיעה דאין לומר אחר השמיעה ושתק ולא מיחה דאין זה חידוש וא"ת מאחר דמת קודם השמיעה איאך היא מקודשת דלמא אי הוה שמע הוה מוחה וי"ל דיש לנו לדון דעתו שלא ימחה וא"ת אם כן מאי פריך והא לא אמר אין אמאי לא אמרי' דעתו היה לומר אין אם הוה שמע כדאריכינן למימר גבי שתיקה כדפי' ואומר ר"מ דיש לחלק בין היכא דמתוסר אמירה להיכא דלא מתוסר אמירה להיכא דלא מחוסר אלא שתיקה:

[**והא** שתיק. וליכא למימר מלמדין דאב היינו קודם שמיעה [ב] שמלמדין משמע לאחר שמיעה [א] להכי פריך והא שתיק ומאי אהני ליה תו אמרי קן: ת"י]

[**ולא** מוקמינן בתרי תנאי. דלא כר"י בפרק המפקיד [ב] גבי חביתן: ת"י]

כיון דאיכא חד בהדיה ארתותי מירתת. ואע"ג דע"כ איכא חד מייייחו דמשקר מיהו אותו שכיחא מתמיכא לכונסה [ב] ונותן גט:

לקטלא לא הימניה. וא"ת והא כתיב באותה פרשה דאמרי [ג] בתי נתתי לאיש הזה [ד] וסקלוה [ה] אלמא לקטלא נמי הימניה רחמנא וי"ל [ו] דסקלוה מיירי היכא דאיכא עדים מיהו לאיסורא הימניה רחמנא דכתיב את בתי נתתי לאיש [ג]:

[**ולא** לעונשין. תימה היכי מייתי דרב מסדא לטעמיה הא מסתמא רב אסי לא פליג אמתניתין דלקמן [ד] דאשביה לא הימנו [ה] ומכות ועונשין אין להאמינו טפי משביה]: ת"י

בני זה בן י"ג שנה ויום אחד. פי' בקונטי' דמייתי שהגיע ב' שערות ואפ"ה לריכין אנו לידע שנותיו שהרי שניס בלא שערות אין מועילין [ד] עד ל"ו שנה דהיינו רוב שנותיו [ה] וסימנים בלא שניס דהיינו לפני י"ג שומא עינהו [ו] ואעפ"כ קאמר הכא גמרא דלמכות ועונשים אינו נאמן פי' [ז] דלמכות היכא דלא התרו בו ולעונשין היכא דהתרו בו וקשה [ח] דא"כ כל הנשים הבאות לפנינו לחלוץ היאך יאמינו אע"ג שיש להם סימנים כיון שאין אנו יודעים שנותיהם לא מהני דשמא היכס קטן ואיש כתיב בפרשה [ד] דמשמע ולא קטן וכל האנשים הבאים על העריות היאך הן נהרגים ואע"ג שיש להם שערות מ"מ אין אנו יודעים שנותיהן ושמא הס קטנים ואור"י דאי איכא ריבוי

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"ט מהלכות אישות הלכה יב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לז סעיף כא:

נה ב מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעי' כב:

נו ג מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעי' כא:

נז ד מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף כד:

נח ה מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף כד:

נט ו ז מיי' פ"ח מהל' אישורי ביאה הלכה כג סמג עשין נ:

ס ח ט מיי' פ"ב מהלכות אישות הלכה כג סמג שם:

מוסף תוספות

א. דע"כ מדאינו מוחה אלא בלימוד, בין שמיעה ללימוד איכא שתיקה. רשב"ם. ב. שמא יביא חבירו עדים שנתקדשה לו או מתוך ערעור שמערער חבירו יתברר הדבר ויבואו עדים למי נתקדשה. שיעוט לא נודע למי. ג. דמיניה ילפינן הימנותיה דאב לא ילפינן אלא מאי דאיכתב ביה נתתי לאיש הזה לומר דבנתינתו נעשית א"א ואסורה לעלמא. רשב"ם. ד. דהא לחליצה בעי בדיקה אפי' הגיע לכלל שנים כדאיתא בגדה (מו:). תוס' הרא"ש.

תוס' ר"י הזקן

אלא ע"מ שישתוק. פירש"ש דרישא דתני על מנת שירצה אבא שישתוק כשישמע משמע, ואם לא שמע נמי מקודשת ורוצה האב ששתק בשעת שמיעה. לא רצה, שמחה בשעת שמיעה. והא שתיק ליה. והויא מקודשת ותו [מאי] מהניא, דמדקאמר מלמדין ולא אמר מודיעין ומלמדין, ש"מ דמירי ששמע והואיל ושמע ושתיק הויא לה מקודשת. אלא. האי סיפא מתוקמא כשאמר בפירוש על מנת שלא ימחה והואיל ולא קבע זמן למאחנו כל אימת דהוה מחי עקר להני קדושי משום הכי מלמדין את האב שימחה. כתב ר"ש ורישא לא מצי לאוקומי בשלא ימחה האב, דא"כ מאי רצה דמקודשת והרי יש בידו למחות לעולם. עכ"ל ר"ש. ודקדק מכאן בעל ההשלמה דשלא ימחה אע"ג (דמ"ד) [דאמר] אין יכול למחות שהרי עשה תנאי שלא ימחה, ולעולם קדושיה תלויים עד שימות. ואיכא מ"ד דע"מ דשלא ימחה יכול למחות לעולם [עד] שיאמר אין רוצה אני, ומיהו אם אמר אינו יכול למחות שמיד חלו הקדושין, ומשום הכי לא אוקים רישא בשלא ימחה דרצה האב משמע שלא מיחה דהא לא ימחה קאמר, אבל אי אמר אין, אין יכול למחות ולזה כוון ר"ש. רישא ומציעתא **בחד טעמא.** מיירי באמר לה ע"מ שירצה דמשמע שישתוק וסיפא בחד טעמא דמשמע דמיירי שאמר לה ע"מ שלא ימחה. ואית דמפרשי אלא ע"מ שישתוק דמציעתא מיירי דאמר לה בפירוש ע"מ שישתוק ורישא מיירי בעל מנת שירצה עד דאמר אין משמע, וגרסינן רישא בחד טעמא מציעתא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא. מדר' יגאי. דאוקמי כדאסיק המקשה ולא אוקמא כולה בע"מ שירצה ומי ששנה זו לא שנה זו, דמי ששנה רישא ומציעתא סבר ע"מ שירצה [ב] שישתוק ומי ששנה סיפא סבר דע"מ שלא ימחה הוא, ולאידך פירושא מי ששנה (סיפא) [רישא] סבר דאמר אין משמע. [ג] כתב ר"ש ומאי על

מסורת הש"ס

[מ] ממנות נה., [נ] [בכתב"י ודפו"ר מדרבי, וכמל"ל], [ס] ב"מ ה: [שבועות מב: ערכין כג.], [ע] תוספתא דקדושין פ"ד ה"ט, [פ] תוספתא דטהרות פ"ו ה"ט [ע"ש], [צ] [בתוס' ר"י הזקן נוסף כאן: דמקודשת], [ק] [לקמן סד ע"ב], [ר] [עיין כתובות כב ע"ב], [ש] [נדה מה ע"ב], [ת] [שם מד ע"ב], [א] [שם מה ע"ב], [ב] [ברש"י שבי"ר: ואפילו הביאו וכו' ממעיין שומא. ועיין לעיל מז.; ורש"ש], [ג] [בדפו': ויבטלו], [ד] [במהרש"א (שהוא מקור הדיבור): דלמדין], [ה] [ב"מ מא ע"ב. ועי"ש שבת פו ע"ב וכתר"י שם], [ו] [בדפו"ר: לא., ול"ל לא בתי, ותיבת לאמר ט"ס], [ז] [דברים כב, טו], [ח] [שם שם, כא], [ט] [בדפו"ר: ול"ל דוסקולה מיירי], [י] [שם ע"ב], [כ] [בתוס' ר"ש (שהוא מקור הדיבור): דימניה], [ל] [נדה מז ע"ב], [מ] [שם מו ע"ב ועיין שם ע"ב], [נ] [פי' לפירושם מכוח מרדות דלאין בו דיני התראה כמו בענינן דאוריתא ולסכי הוקרן למיתני למכות אף שהוא בכלל ענינן לחודות דגם במכות מרדות ואפילו מדרבנן אינו נאמן], [ג] ע' בשמ"ר, [ד] [דברים כה, ז - ט. ועיין יבמות קד ע"ב - קה ע"ב], [ה] [אל"ל: שילה משמע על מנת שישתוק], [ו] [נראה דיש לחוסיף כאן תחילת דיבור: רב יוסף בר אמי אמר וכו' כתב ר"ש], [ז] [ע"מ] שישתוק],

גליון הש"ס

גמ' נאמן ליתן גט. עיין נ"י פי"ב דיבמות דף לט ע"ב:

מוסף רש"י

אין אדם חוטא ולא לו. להרויח בשביל אחר לא יחטוא (ערכין כג.).

תוס' ר"י הזקן (המשך)

מנת שירצה שלא ימחה כשקבע זמן למאחנו, ורצה האב מקודשת שלא מיחה תוך ל' יום, לא רצה שמיחה תוך ל' יום, מלמדין האב, שימחה תוך ל' יום. משמע דרב יוסף סבר בעל מנת שרצה שלא ימחה משמע. ואית דגרסי מאי על מנת שירצה דאמר לה, כלומר בפירוש. והראב"ד פירש [ראה בהשגות אישות פ"ז ה"א] ע"מ שישתוק שישמע ישתוק ואם לא שמע אינה מקודשת והאי דתני מת האב מקודשת ה"א אפילו לא מת, דהא שמע ושתק ומשום הכי נקט מת האב לאשמועינן דע"מ שירצה [ו] שישתוק הוא, דהא אמר כי מת האב אחר ששמע ושתק דתו לא מצי למימר אין מקודשת. אימא סיפא והא שתיק, דמדרישא מת האב מיירי ששמע ושתק ואח"כ מת, סיפא דמת הבן נמי איירי ששמע האב ושתק ואח"כ מת הבן. אשתכח השתא דעל מנת שלא ימחה יוכל למחות לעולם עד שמת, ואע"ג דאמר אין לדעת בעל ההשלמה, ולדעת אחרים עד שמת או דאמר

אין. ע"מ שישתוק, כשישמע משמע, לא שמע מקודשת לפירוש ר"ש, ולדעת הראב"ד לא שמע אינה מקודשת עד שישמע וישתוק. ע"מ שירצה אבא סתמא לגירסא קמא שישתוק הוא. לגי' בתרא דאמר אין הוא. ובפ' המדיר [כתובות עג. ב] איכא אמורא דסבר דבהא פליגי ר' שמעון ות"ק, ת"ק סבר ע"מ שישתוק משמע, ור' שמעון סבר

ולחרמים. אם החרימו מנכסיהם הוי חרם לבדק הבית וקדשים וכן אם אמר ערכי עלי[1] נערך: אבל לא למכות. להחזיק שערותיהן בחזקת סימן לנקות ולהעניק: מתני' גירשתיה. קבלתי את גיטה: והרי היא קטנה. עכשיו כשאמר עליה כך: גמ'. לפוסלה מן הכהונה: והרי היא גדולה. משגדלה אמר כן ובקטנותה לא אמר אינו נאמן ומותרת לכהן: נשבית. הרי היא פסולה לכהונה משום ספק זונה ובגמרא מפרש טעמא: גמ' רישא בידו. בעודנה קטנה בידו לקדשה לאחר ולחזור ולקבל גט הימנו הלכך נאמן דמה לו לשקר אי בעי פסיל לה: סיפא לאו בידו. לקדשה משגדלה ולא למוסרה ביד עובד כוכבים לא גדולה ולא קטנה: והרי בידו. כשהיא קטנה: להשיאה לחלל. לגולד מאלמנה לכ"ג דאמר לקמן בפרק בתרא (דף עד:) עמוני ומואבי כותי נתין חלל וממזר מצרי וחדומי שבאו על הכתם לוייה וישראלית פסלוה: כר' דוסתאי בן יהודה. ס"ל לתנא דידן דאמר לקמן (דף עז.) בנות ישראל מקום טהרה לחללים דבת חלל זכר כשרה לכהונה שאשתו טהרה את זרעו וכיון דבתו כשרה אלמנתו כשרה דכל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו[6] הלכך אין בידו לפסול בתו קטנה מן הכהונה וא"ת הרי בידו לפסלה בקידושין וגירושין התם מכהונה פסיל לה תמרומה לא פסיל לה אם בת כהן היא אבל נשבית פסולה אף מן התרומה: והרי בידו להשיאה לממזר. דקיימא לן (לקמן דף סח.) קידושין תופסין בחייבי לאוין ובית האב להשיאה לו בעבירה ותפסל מן התרומה: אין קידושין תופסין בחייבי לאוין. דאין בית האב להשיאה אלא למי שקידושין תופסין בה והא דר"ע לקמן בפרקין (שם): ס"ג הרי בידו להשיאה אלמנה לכ"ג וכו' סימאי. כלומר אם אלמנה היא הרי בידו להשיאה לכ"ג ואפי' לר"ע דאע"ג דחייבי לאוין היא מודה ר' עקיבא דקידושין תופסין בה: ודרבי סימאי. דאמר מן הכל שהן חייבי לאוין עושה ר' עקיבא הוולד ממזר דקסבר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין חוץ מאלמנה לכ"ג: שהרי אמרה תורה אלמנה לא יקח. וסמיך ליה ולא יחלל זרעו בעמיו דמשמע חללין הוא עושה זרעו שממזרין מן הכהונה ואינו עושה ממזרין וכיון דאין הולד ממזר ס"ל קידושין תופסין בחייבי לאוין דכהונה דאי אין קידושין תופסין הוי הולד ממזר כדתנן בפרקין (לקמן סו:): כל שאין לה קידושין עליו הולד ממזר: ברבי ישבב. מתני' כרבי ישבב אליבא דרבי עקיבא ס"ל דאמר בוא וגלוח על עקיבא בן יוסף שמרבה פסולין בישראל שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר כל אים בישראל שאין ביאתו מותרת באשה שיבא עליה הולד שנולד מאותה ביאה ממזר: הניחא אי טעמא דעפשיה קאמר. ולאו לאפוקי מדר' סימאי לחודיה אתי לאיפלוגי אחייבי לאוין דכהונה לחודייהו אלא כלל הוא דידו שכל ביאה שהיא בעבירה הולד ממזר ושפיר מתלגינן למתני' דאין קידושי עבירה קידושין ואין בית האב להשיא בתו למי שמתלגה בביאתו: אלא אי לאפוקי מדר' סימאי אתי. ולא להוסיף אלא אחייבי לאוין דכהונה אבל במגרי ואדומי תוך ג' דורות שהן חייבי עשה מודה דקידושין תופסין בו בה הרי בידו להשיאה להן והן מחללין אותה מתרומה ומן הכהונה כדלקמן (דף עד:): ותסברא. דהאי שיעורא דלעיל שיעורא הוא וטעמא דרישא משום דבידו הוא נהי דבידו לקבל קידושין מאיש שבא לקדשה: אילו אמר האי גברא לא ניחא לי. לקדשה מי מצי וכו': לאיש אסורה. על הכל שאין אנו יודעים למי וכי אמר הזה תמירה לזה: לגישואין הימניה. אם נערה אם קטנה אבל בבוגרת לא משתעי קרא בנערה כתיב הלכך לא מהימן משגלה: בשביה. לא הימנוהו כלל: מתני' יש לי בנים. ואין[6] אשתו זקוקה ליבם: יש לי אחים. זקוקה ליבם והיא היתה בת בחזקת שאינה זקוקה: גמ' בשעת קידושין אמר יש לי בנים. כדי שלא תלגג מן הייבום ותתלגה לו ומיהו כשקידשה לא אמר על מנת: בשעת קידושין אמר שאין לו אחים. ואין לגלג מן הייבום: נאמן לפטיר כו'. כלומר נאמן במה שאמר בשעת קידושין ואין נאמן במה שאמר בשעת מיתה: שאני הסם. בברייתא כיון דהדר ביה מדיבורא קמא דאין יהא עון תלוי בו אבל מתני' שלא אמר בשעת קידושין אין לי אחים כי אמר בשעת מיתה יש לי אינו נאמן דקא מרע לדיבוריה. [6] בשעת קידושין: דלא מוחזק לן. האי נגרא בשעת מיתה לא בחזקת בחזקת שאינה זקוקה לייבום הלכך אמר יש לי בנים אחזקה קמייתא הוא דקא מוקים לה הלכך נאמן ואי אתי אח לאחר מכאן ואמר אחוה דמיתא אחא לאו כל כמיניה דלהאי דיבור לחזקה: אמר יש לי אחים. ואין לי בנים לאו כל כמיניה דמפקינן לה מחזקה: בריאתא. דקא"ר נתן נאמן לאסורה:

---

[1] הקטנה. רש"ל וכ"כ בר"ף ולא"ש [וכ"כ בכת"י ועי' בהגר"א שבהגהות והידושים], [2] [לקמן סז. עד: עז.], [3] [יבמות י: וש"נ], [4] יבמות מט. תוספות כט: לקמן סח., [5] [בכת"י נוסף: לאבן], [6] תוספות כב. ע"ש סיטב. [7] [בכת"י: לגישואין, וכל"ל. רש"ל], [8] ב"ב קלד:, [9] [בכת"י רי"ן ותפו"ר: תומר], [10] [בכת"י רי"ף ונוסף: פלוני עלין], [11] [לקמן עה ע"א], [12] [ברש"י רי"ף: פסחים], [13] [אל"ל דשעת], [14] [בדפו"ר: אם היו לו בתותו הזמן לא שנים ולא סימנים. ועיין רש"ל], [15] [גיטין נ ע"ב], [16] [שם נד ע"ב], [17] [לקמן עד ע"ב, עז ע"א], [18] [אל"ל שתתלה],

תורה אור השלם

1. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְחֲלָלָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה:
ויקרא כא יד
2. וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשׁוֹ: ויקרא כא טו
3. וְאָמַר אֲבִי הַנַּעַר אֶל הַזֹּקְנִים אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאֶהָ:
דברים כב טז

מוספי תוספות

א. דסמכינן ארובא, ואפי' למאן דחייש למיעוטא מודה בהא דמילתא דלא שכיחא היא כלל. תוס' הרא"ש. ב. אף למכות ועונשין. שם. ג. לאביי דאמר בפ' הנזקין (גיטין נד:) גבי טהרות שעשיתי עמך נטמאו דלא מהימן אלא היכא דהוי בידו, ורבא נמי לא פליג אלא היכא דכי הוו בידו דבזמנא קמייתא דאשכחיה לא אמר ליה ובתר הכי אמר ליה דאינו נאמן. תוס' הרא"ש. ועי' תוס' רשב"א ותוס' טוך שסקנו רק לגאבי ועי' לקמן דף סה: תוס' ד"ה נעמלו ועי' פנ"י. ד. שמאליו נעשה גדול הילכך בקל יש לנו להאמינו ולהוציאו מחזקת קטן. שם. ה. וידע שסומכין עליו ודמי קצת להא דאמרינן לקמן (עד.). ג' נאמנים על הבכור, חיה ואביו ואמו. שם.

תוס' ר"י הזקן

עד דאמר אין משמע. ומסתברא לחומרא עד דאמר אין משמע* ומכאן אתה למד דליכא מ"ד דע"מ שירצה שלא ימחה משמע. ואע"ג דבפרק כל הגט (גיטין כה. ב)** אמרינן דמ"ד רצה האב אינה מקודשת סבר אין ברירה, (ו)קי"ל ביר"ט פרק בתרא (לח, א) דבדאורייתא אין ברירה, (ז)מסתברא דהאי שיטה אליבא דמאן דלית ליה ע"מ כמעכשיו הוא ואין הקדושין כלום בשעת נתינה, אלא בשעת רצוי האב הוא דצריכינן למימר כשנתרצה האב הוברר הדבר דבשעת נתינה הוו קדושין, אבל לרבי דס"ל ע"מ כמעכשיו דמי תנאה הוא ולא צריכינן לברירה שהרי מקודשת משעה ראשונה ויתקיים התנאי, והיינו דסתם לן תנא במתני' רצה האב מקודשת כמו שבארנו שם. מתני'. נשבית ופדיתיה. והרי היא פסולה לכהונה משום ספק זונה אינו נאמן, ובגמ' מפרש. גמ' רישא. נאמן לפסלה לכהונה כשהיא קטנה וגבי גדולה או שבויה אינו נאמן לפסלה לכהונה. רישא בידו. לקדשה לאחר ויתן לה גט והיא פסולה לכהונה, הלכך נאמן דמה לו לשקר איבעי פסיל לה. סיפא לאו בידו. לא לקדשה משגדלה ולא למסרה ביד עובדי כוכבים. נהי דבידו לקדשה. לקבל הקדושין ממי שבא לקדשה. בידו לגרשה. והגירושין פוסלין אותה לכהונה. וקדושין עצמן אינן בידו אלא*** מחלקו ממי שירצה ליתן. הימניה רחמנא. בין לאסור בין להתיר. אסרה. על הכל, שאין אנו יודעין למי, וכי אמר לזה התירה הלכך כי אמר קדשתיה נאמן לאוסרה וכי אמר גרשתיה נאמן להתירה לכל העולם, ומיהא אסורה לכהן, וקרא בנערה משתעי ולא בבוגרת ומשום הכי אינו נאמן אפילו בנשואין כשהיא בוגרת. ולנשואין הימנה רחמנא. כלומר היתר או אסור הבא מחמת נשואין, אבל לומר שבויה היא לא הימניה. מתני'. יש לי בנים. נאמן. ואפילו מוחזק לן דאית ליה אח כדאיתא ביש נוחלין [ב"ב קלד. ב]. יש לי אחים. ואשתו זקוקה ליבם, ועד הנה היתה בחזקת שאינה זקוקה. גמ'. בשעת קידושין. לא אמר לה על מנת אלא אמר לה שיש לו בנים או שאין לו אחים כדי שתרצה[6] לו שלא תדאג מן הייבום. להתיר. כלומר ממה שאמר בשעת קידושין ואינו נאמן ממה שאמר בשעת מיתה. אף לאסור. אלמא אע"ג דאמר בשעת קידושין אין לי אחים הואיל ובשעת מיתה אמר יש לי אחים נאמן וכ"ש אם לא דבר כלום עד עתה דנאמן כי אמר יש

נאמן לנדרים ולחרמים ולהקדשות ולערכים אבל לא למכות ולעונשין: מתני' [14]קדשתי את בתי[6] קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא קטנה נאמן [2]קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא גדולה אינו נאמן [3]נשבית ופדיתיה בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה אינו נאמן: גמ' מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא רישא בידיה סיפא לאו בידיה ולא והרי בידו להשיאה לחלל דקא פסלה מכהונה הא לא קשיא [5]כרבי דוסתאי בן יהודה דאמר בנות ישראל מקום טהרה לחללין והרי בידו להשיאה לממזר כרבי עקיבא [6]דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין הרי בידו להשיאה אלמנה לכהן גדול וכר' סימאי [7]דתניא ר' סימאי אומר מן הכל עושה ר' עקיבא ממזר חוץ מאלמנה לכהן גדול שהרי אמרה תורה [1]לא יקח [2]ולא יחלל חללים עושה ואין עושה ממזרים כר' ישבב דאמר בואו ונצווה על עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר הניחא לר' ישבב אי לטעמיה דנפשיה שפיר אלא אי לאפוקי מטעמא דר' סימאי קאתי הרי בידו להשיאה לחייבי עשה אמר רב אשי ותסברא רישא משום דבידו הוא נהי דבידו לקדשה בידו לגרשה ועוד אילו אמר האי דלא ניחא בגוה מי מצי מקדש ניהליה בעל כרחיה אלא אמר רב אשי רישא רחמנא הימניה [8]כרב הונא [9]דאמר רב הונא אמר רב [4]מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר [3]את בתי נתתי לאיש הזה לאיש אסרה הזה התירה [10]בנישואין הימניה רחמנא לאב בשבוייה לא הימניה: מתני' [11]מי [12]שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן [13]יש לי אחים אינו נאמן: גמ' אלמא נאמן להתיר ואין נאמן לאסור נימא מתניתין דלא כר' נתן דתניא [15]בשעת קידושין אמר יש לו בנים בשעת מיתה אמר אין לו בנים בשעת קידושין אמר אין לו אחים בשעת מיתה אמר יש לו אחים נאמן להתיר ואין נאמן לאסור דברי רבי ר' נתן אומר אף נאמן לאסור אמר רבא שאני התם כיון דבשעת מיתה קא הדר ביה [16]אימא קושטא קאמר אמר ליה אביי ולאו כל דכן הוא השתא ומה התם דקא מרע ליה לדבוריה אמרת קושטא קאמר מתני' דלא קא מרע ליה לדבוריה לא כ"ש אלא אמר אביי [17]מתני' דלא מוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני דאמרינן כיון דלא מוחזק לן בבני ולא באחי אמר יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן לאו כל כמיניה דאסר לה אכולי עלמא ברייתא דמוחזק

ריבוי שערות סמכינן אריבוי שערות דאין דרכם לבא קודם י"ג שנה[8] אי נמי אם הם גדולים בקומה יש לסמוך על הסימנים והקומה ואפי' אין לו כי אם ב' שערות אבל הכא מיירי שלא הביא רק ב' שערות ולא הגדיל בקומה ולכך קאמר גמרא דלמכות ועונשין אינו נאמן עוד פר"י שיטה אחרת דבמקום סימנין מ"ל עדות שנים[9] ומ"מ מ"כ מה אנו צריכין לנאמנותו של אביו וי"ל דמיירי הכא שאביו העיד שכבר עבר שנה או שנתים שאכל בנו חלב או בא על הערוה והיה גדול כשעשה את העבירות אבל אין אנו יודעים אם היו לו [10]שנים בתותו הזמן או סימנים ובא לאמעינן דהאב נאמן לומר לתותו הזמן היו לו שנים או סימנים דהיינו שתי שערות והא דלא חשיב סימנין חד מיניהו נקט:

נאמן לנדרים. דעד אחד נאמן באיסורין[11] תימה הא אין נאמן אלא בדבר [12]שבידו וי"ל כיון דקופו ליגדל[13] עשאוהו כדבר שבידו מיהו קשה מאי איריא אב אפי' אחר נמי וי"ל דאב דייק טפי לדעת שניו לפי שעליו מוטל להוליאו לאחריס[14] ולכך לאב עשאוהו כבידו ולא לאחריס:

[בר' דוסתאי וכו'. פרש"י כיון שבתו כשרה אלמנתו כשרה וכו' וכ"י אומר טעם אחר דאם היה פוסלה בביאתו לא היו הבנים כשרים דה"ל כחלל שנשא מגלה דלכ"ע הולד חלל. [15] ת"ק]:

רבי

מוספי רש"י

דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין. אין קדושין תופסין לאסה האסורים על המקדשה בגלוי, ופליגי רבנן עליה ואמרי בחייבי כריתות הוא דלא תפסי אבל בחייבי לאוין תפסי (תוספה יח:). בהמולך (מד:) בנבייתא המחזיר גרושתו ר"ע אומר אין לו בה קדושין (כתובות כט:). מן הכל עושה ר' עקיבא ממזר. כל הנולדים מחייבי לאוין (כתובות כט:).

מנין לאב שנאמן לאסור את בתו. כשהיא קטנה או נערה שבידו לקדשה, כדאמרינן בפרק נערה שנתפתתה (מו:) מנין שאם אמר קדשתיה לפלוני שהוא נאמן לגוסרה על הכל (כתובות כב:). לאיש אסרה. לכל העולם, דלא יתיבון למיגלו, וכי אמר הזה המיה לו (שם ע"ש). המשך בסוף המסכת.

תוס' ר"י הזקן (המשך)

לי אחים. ומאהים מקשה דאיזו מבנים מציגן למימר דנאמן כל כמה דלא הדר ביה. [שאני התם. בברייתא כיון דהדר ביה] מדיבוריה קמא ודאי בשעת (קדושין) [מיתה] קושטא קאמר שלא יהיה זה העון תלוי בו, אבל מתני' שלא אמר בשעת קדושין יש לי אחים, כי אמר השתא יש לי אחים לצערה ולמיסרה קא מכוון. ודעת אביי דכ"ש היא. הלכך לפום האי טעמא אע"ג דמוחזק לן באחי ואמר אין לי אחים בשעת מיתה נאמן הואיל ובידו לגרשה, כדגרסינן ביש נוחלין [שם] ההוא דמוחזק לן דלית ליה ואמר בשעת מיתה דלית ליה, אמר רב יוסף למאי נחוש לה חדא דהא מוחזק לן דלית ליה אחי, ועוד הא אמר בשעת מיתה דלית ליה אחי, מדקאמר ועוד ש"מ דה"ק ועוד אפילו מוחזק דאית ליה אחי, ורבנן שמואל כתב שם (כאן) [כן]. ור' נתן אמר אף נאמן. מדברים שהיא אוסרה, ואע"ג דמכחיש עצמו קאמר ר' נתן דנאמן בשעת מיתה לאסרה, כ"ש במתני' דליכא הכחשה. ושני רבא דהיא הנותנת שיהיה נאמן ומתני' ובריתיא כולהו מיירי בחד גוונא דלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני. ואקשי אביי דכ"ש הוא, אלא ודאי בתרי גוונו איירי דמתני' דקאמר דאומר יש לי אחים אינו נאמן איירי דלא מוחזק לן באחי, הלכך אינו נאמן שרוצה לאוסרה ולאו כל כמיניה, ורישא דקאמר יש לי בנים נאמן אע"ג דאית ליה אחי ולא מוחזק לן [בבני] דנאמן מטעם הואיל ובידו לגרשה כדאיתא ביש נוחלין, ואע"ג דקאמר התם דלא מוחזק לן באחי, הכי פירושא, אי מהתם ה"מ דרישא דומיא דסיפא מה סיפא דלית ליה אחי אף רישא דלית ליה אחי כו'. הלכך באמר יש לו בנים נאמן הואיל ובידו לגרשה. ואע"ג דבעל שאמר גרשתי את אשתי בבידו לגרשה חולצת ולא מתייבמת, שאני התם דקא מרע לנשואין והואיל וחזינן לה דיתבא תותי בעלה ולא נפק עלה קלא דאיגרשא, משום דבידו לגרשה לא מהימנינן ליה אלא לחומרא. אבל יש לי בנים דאמלתא אחריתי קא מסהיד לה מרע להו לנשואין משום דבידו לגרשה מהימנינן ליה בין לקולא בין לחומרא. ברייתא דאתחזק לן באחי ולא בבני. דקאמר יש לו בנים בשעת קדושין וקאמר רבי דהאי דקאמר יש לי בנים אז אין לי אחים בשעת קדושין, מה לו לשקר, מאי אהני בבוריה לרצויי להתקדש הרי יכול לרצותה בדרך אחר שיאמר לה שיגרשנה מחיים אם תצטרך וישאה לה תנאי אין לי זה, הלכך מה לו לשקר.

*אינו מובן דאדרבה קולא הוא דכל זמן דלא אמר אין אינה מקודשת ועוד דודאי הלכה כת"ק ועי' רמב"ם בפ"ז מהל' אישות וצ"ע (ד"ן). **נראה שצ"ל דבפ' כל הגט משמע דלמ"ד דלא אמרינן ברירה אפי' רצה האב אינה מקודשת וקי"ל ביר"ט וכו'. ***אולי צ"ל אלא דיכול למוסרה למי שירצה לקדשה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות